

ՄԱԿ-ի ԵՏՅ/ԱՅԿ <<Ջուր և առողջություն>> արձանագրություն

Հայաստանում ջրամատակարարման և ջրահեռացման
հավասար հասանելիության ապահովման համար 2018–2020
թվականների գործողությունների ծրագրի իրականացման
առաջընթացը

*Արմինե Առուշանյան
ՀՀ ՏԿԵՆ Ջրային կոմիտե
2023թ. հոկտեմբերի 25*

Հայաստանում ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման համար 2018–2020 թվականների գործողությունների ծրագրի իրականացման առաջընթացը

Հայաստանը դեռ չի հանդիսանում ՄԱԿ-ի ԵՏՀ-ԱՅԿ եվրոպական տարածաշրջանային գրասենյակի «Ջուր և առողջություն» արձանագրության կողմ երկիր:

Հայաստանում ջրի և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ինքնազնահատումն իրականացվել է «Ջուր և առողջություն» արձանագրության ներքո, Ֆրանսիայի կառավարության աջակցությամբ, «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից՝ ՀՀ ԷԵԲՊՆ Ջրային կոմիտեի համակարգմամբ:

ՉԶՀՀ ինքնազնահատման քարտի մեկնարկային հանդիպումը տեղի է ունեցել 2015թ. դեկտեմբերին:

Ջրի և ջրահեռացման հավասար հասանելիության (ՉԶՀՀ) ապահովման երեք կարևոր գործոններն են՝ աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարաչափությունների նվազեցումը, խոցելի խմբերի առջև ծառայած խոչընդոտների հաղթահարումը և մատչելիության խնդիրների լուծումը:

ՉԶՀՀ ինքնազնահատման քարտը վերլուծական գործիք է և կարող է օգնել կառավարություններին և այլ շահագրգիռ կողմերին՝ սահմանել ջրի և ջրահեռացման հավասարաչափ մատչելիության ելակետային չափանիշը, բացահայտել հարակից առաջնահերթությունները, քննարկել հետագա ձեռնարկվելիք գործողությունները և ինքնազնահատման գործընթացի միջոցով գնահատել առաջընթացը:

Հայաստանում ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման համար 2018–2020 թվականների գործողությունների ծրագրի իրականացման առաջընթացը

*Ինքնագնահատման քարտը ներառում է 4
բաժին, որոնք բաժանված են
գործողությունների ոլորտների:*

1. Ղեկավար կառավարման շրջանակներն անվտանգ խմելու ՋՋՀՀ ապահովման ոլորտում.
  - 1.1 Ռազմավարական շրջանակը՝ հավասար հասանելիության հասնելու համար.
  - 1.2 Սեկտորի ֆինանսական քաղաքականություն
  - 1.3 Օգտագործողների և իրավատերերի իրավունքներն ու պարտականությունները

2. Աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարությունների կրճատում.
  - 2.1 Պետական քաղաքականությունը
  - 2.2 Գնային անհավասարությունների կրճատման պետական քաղաքականությունը
  - 2.3 Սեկտորի համար արտաքին աջակցության աշխարհագրական տեղաբաշխումը

3. Հասանելիության ապահովում խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար.

Ֆիզիկական հատուկ կարիքներ ունեցող անձիք
Առողջապահական, կրթական հաստատություններից օգտվող անձինք
Ծերանոցներից օգտվող անձինք
Բանտարկյալներ
Փախստականների ճամբարներում և կենտրոններում ապրող փախստականներ
Անօթևան մարդիկ
Մարդիկ, որոնք ապրում են ջրամատակարարումից և ջրահեռացումից զուրկ բնակարանային պայմաններում
Մարդիկ, որոնք իրենց աշխատավայրերում ապահովված չեն խմելու ջրի և ջրահեռացման հասանելիությամբ

4. Ջրամատակարարման և ջրահեռացման մատչելիության ապահովում յուրաքանչյուրի համար
  - 4.1 Մատչելիության ապահովմանն ուղղված պետական քաղաքականությունը
  - 4.2 Սակագնային միջոցառումներ
  - 4.3 Սոցիալական պաշտպանության միջոցառումներ

Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ինքնագնահատման քարտի արդյունքները

Ոլորտ	Առաջարկություններ
<p>Ղեկավար կառավարման շրջանակներն անվտանգ խմելու ջրի և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման համար</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Օրենսդրության ավելի մանրամասն վերլուծություն, դրական և բացասական կողմերի հայտնաբերում, ինքնագնահատման քարտի բաղադրիչների և օրենքների համադրություն՝ խնդիրների լուծման համար օրենսդրական բացթողումների բացահայտման նպատակով • Շահառու նախարարությունների կողմից «ջրամատակարարման և ջրահեռացման հասանելիության» բաժնի ներառում, ինչպես նաև հաշվետվություններում ջրամատակարարման և ջրահեռացման վերաբերյալ աշխատանքների և ծախսված ֆինանսական միջոցների առանձին ներկայացում • Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հասանելիության ապահովման գործողությունների պլանի մշակում և կառավարության կամ շահառու նախարարությունների կողմից հաստատում
<p>Աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարությունների կրճատում</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ջրամատակարարման և ջրահեռացման մասնագիտացված ծառայությունների սպասարկման տարածքից դուրս մնացած համայնքների առկա իրավիճակի մասին տեղեկատվության հավաքագրում • Ջրահեռացման ծառայությունների որակի բարելավում՝ հատկապես ուշադրության կենտրոնում պահելով տարածքային բաշխվածությամբ պայմանավորված անհամաչափությունները • Ջրամատակարարման և ջրահեռացման մասնագիտացված կազմակերպությունների սպասարկման տարածքից դուրս մնացած մոտ 570 բնակավայրի՝ ջրամատակարար ընկերությունների սպասարկման տարածքում ընդգրկելու դրդապատճառների գնահատում • Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հասանելիության բարելավման վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում՝ թե՛ սպասարկվող և թե՛ չսպասարկվող համայնքներում • Ներդրումային ծրագրերի մշակում և, հնարավորության դեպքում, ըստ գերակայությունների դրանց իրականացում այն համայնքներում, որտեղ ջուրը բերովի է կամ ապահովված չեն բաշխիչ ցանցով կամ էլ բացակայում է կոյուղու համակարգը
<p>Հասանելիության ապահովում խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Խոցելի խմբերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման իրավունքների օրենսդրորեն ամրագրում ոլորտի մշակվող քաղաքականության մեջ • Պիլոտային ծրագրի իրականացում՝ ըստ ինքնագնահատման քարտի բաղադրիչների, ինչպես օրինակ՝ աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված առանձին խոցելի խմբերի առանձնահատկությունների հայտնաբերում • Ինժեներահիդրոլոգիական ուսումնասիրության իրականացում՝ նպատակ ունենալով ջրամատակարարման հասանելիությունն ապահովել հարևան թաղամասերից, որտեղ ջրամատակարարումը հասանելի է • Ջրամատակարարումից և ջրահեռացումից գուրկ բնակարանային պայմաններում ապրող մարդկանց մասով իրավիճակի գնահատում և բարելավման ծրագիր-առաջարկի մշակում • Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հասանելիության նկատմամբ մարդու իրավունքի վերաբերյալ հանրային իրազեկում
<p>Մատչելիության ապահովում խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Սակագների միջոցով մատչելիության խնդիրների լուծման տարբերակների ուսումնասիրության իրականացում

Հայաստանում ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության գործողությունների պլան, 2018-2020

- **Նպատակը** - սահմանել ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովմանն ուղղված միջոցառումների, դրանց գնահատման չափորոշիչների, իրականացման պատասխանատուներին, համակատարողների և ֆինանսավորման աղբյուրները:
- **Մշակման գործընթացը** - Իրականացվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից, Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի (Ջրային կոմիտե) համակարգմամբ, ՄԱԿ-ի ԵՏՀ քարտուղարության աջակցությամբ:
- **Ժամանակահատվածը՝** 01.12.2016- 01.05.2017

Չայաստանում ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման համար 2018–2020 թվականների գործողությունների պլան

- **Մեկնարկային հանդիպում** - 2017 թ. ապրիլի 7-ին, ԵՄ ջրային նախաձեռնության շրջանակներում իրականացվող ջրօգտագործման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման բնագավառում ԱԲԵ հանձնախմբի նիստում:
- **Հանրային քննարկում** - 2017թ. մայիսի 12-ին, «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ:
- **Ճահագրգիռ կողմեր** - Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ, ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով, ՀՀ առողջապահության, ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման (ներկայումս՝ ՏԿԵՆ), ՀՀ բնապահպանության (ներկայումս՝ ՀՀ ՇՄ), ՀՀ կրթության և գիտության (ներկայումս՝ ՀՀ ԿԳՄՍ), ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունները, ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտե, մասնավոր սեկտոր, ջրամատակարար ընկերություն:

Բաժին 1. ՉՉՀՀ ապահովման արդյունավետ կառավարում (օրենսդրական և ֆինանսական կառավարում)

- ՉՉՀՀ ապահովման նպատակով ջրային օրենսդրության վերլուծություն և խոչընդոտների վերհանում
- Օրենսդրական բարեփոխումների իրականացում՝ ՉՉՀՀ-ի ապահովման հայեցակարգի նախագծի մշակում
- ՉՉՀՀ հայեցակարգի պահանջների ապահովման համար կյոթ սեղանի կազմակերպում
- ՉՉՀՀ հայեցակարգի կիրարկման գործընթացում հանրային մասնակցության ապահովման ձևաչափի ընտրում և կիրառում
- ՉՉՀՀ հայեցակարգի կիրարկումն ապահովող անհրաժեշտ ֆինանսական և նյութատեխնիկական միջոցների գնահատում (աղբյուր, ֆինանսական ծավալ)

Բաժին 2. ՁՁՀՀ ապահովման աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարությունների կրճատում

- Ջրամատակարարման և ջրահեռացման մասնագիտացված ծառայություններ մատուցող ընկերության (ների) կողմից չսպասարկվող համայնքների իրավիճակի մասին տեղեկատվության հավաքագրում և տեղեկատվական բազայի ստեղծում
- ՁՁՀՀ-ի ապահովման աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարաչափությունների կրճատմանն ուղղված միջոցառումների պլան-ժամանակացույցի մշակում:
- Ջրամատակարար ընկերության (ընկերությունների) կողմից չսպասարկվող համայնքների ջրամատակարարման համակարգերի փուլային բարելավում՝ հետագայում մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից սպասարկման ապահովմամբ
- Գործող և պլանավորվող, զարգացման, ներդրումային, քաղաքաշինական, կրթական պայմանների բարելավմանն ուղղված ծրագրերի իրականացման ընթացքում ՁՁՀՀ ապահովմանն (այդ թվում աշխարհագրական դիրքով պայմանավորված անհավասարության կրճատման և խոցելի ու մեկուսացված խմբերի ապահովման) ուղղված չափանիշների ընդգրկում

Բաժին 3. ՉՉՀՀ ապահովում խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար

- Խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար ՉՉՀՀ վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրում և տեղեկատվական բազայի ստեղծում
- Խոցելի և մեկուսացված խմբերի վրա ներկայիս ջրամատակարարման և ջրահեռացման սակագների ազդեցության գնահատում
- Խոցելի և մեկուսացված խմբերի համար ՉՉՀՀ-ի ապահովման դիմաց նախընտրելի սակագնի փոխհատուցման մեխանիզմի մշակման նպատակով կյոթ սեղանի կազմակերպում

ԳՈՐԾՈՂՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԶՐԱՍՏԱՏՎԱԾԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ԶՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ՀԱՎԱՍԱՐ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ
 2018-2020թթ.**

Միջոցառումներ	Ակնկալվող արդյունքը	Միջոցառման կատարման չափանիշ	Ժամկետը	Համակարգող/Պատասխանատու	Համակատարողներ	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Գնահատված մոտավոր բյուջե
Բաժին I. Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման արդյունավետ կառավարում							
<i>1.1 Ջրամատակարարման և ջրահեռացման հավասար հասանելիության ապահովման արդյունավետ կառավարման օրենսդրական և քաղաքական հիմքերը</i>							
ՋՋՀՀ ապահովման նպատակով ջրային օրենսդրության վերլուծություն և խոչընդոտների վերհանում:	ՋՋՀՀ օրենսդրության բարեփոխումներ:	Օրենսդրական բարեփոխումների առաջարկությունների փաթեթ:	01.05.2018 թ.	ՀՀ ԷԵԲՊՆ ջրային տնտեսության պետական կոմիտե	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախ-ն, ՀՀ առողջապահության նախ-ն, ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն, ՀՀ բնապահպանության նախ-ն, ՀՀ արդարադատության նախարարություն, ՀՀ կրթության և գիտության նախ-ն, ՀՀԿԱ քաղ. պետական կոմիտե, մասնավոր սեկտոր	Միջազգային կազմակերպություններ, ՀՀ կառավարություն՝ ոչ ֆինանսական միջոցներ (աշխատանքների, կառավարման մարմինների մասնակցության ապահովում, ըստ անհրաժեշտության կլոր սեղանի վարում)	25.0 մլն. ՀՀ դրամ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ